

Geslaagde viering '150 jaar ABM'

In het Museum Catharijneconvent te Utrecht vond zaterdag 14 april de eerste 'Tussen Kerk

en kunst'-middag plaats. Dit evenement werd georganiseerd vanwege het 150-jarig jubileum van de collectie van het Aartsbisschoppelijk Museum. Belangstellenden konden hun christelijke voorwerpen laten becommentariëren door deskundigen. Hoofdgast kardinaal Eijk had een houten beeld meegenomen van de H. Martinus, gekregen van zijn jaargenoten van de priesteropleiding toen hij bisschop van Groningen-Leeuwarden werd.

Inhoudelijk directeur Ruud Priem van het Catharijneconvent opende de middag. Hij noemde het Aartsbisschoppelijk Museum (ABM) "één van de pijlers van het Catharijneconvent." Namens het ABM-bestuur sprak hulpbisschop Woorts de aanwezigen kort toe. Hij vertelde onder meer dat deze 'Tussen Kerk en kunst'-dagen niet alleen als doel hebben de ABM-collectie onder de aandacht te brengen maar ook de mensen meer te vertellen over hun eigen dierbare voorwerpen. Aansluitend introduceerde kardinaal Eijk het door hem meegebrachte beeld van de H. Martinus die zijn mantel in tweeën snijdt om een deel aan een bedelaar te geven, dat hem "dierbaar is vanuit het perspectief van het r.-k. geloof én vanuit mijn persoonlijke roeping. Dhr. Priem noemde net het programma 'Tussen Kunst & Kitsch',

waarop deze dag geïnspireerd is. Ik hoop dat mijn beeld geen kitsch is – maar ik ben enigszins gerustgesteld, want hij zei mij daarnet al dat hij het een mooi exemplaar vindt." Voor de camera's van 'Katholiek Nederland TV' besprak even later één van de aanwezige deskundigen het beeld.

'Meest kostbare'

Eerst lichtte mgr. Woorts nog de door hem meegebrachte voorwerpen toe: een kistje met daarin de rozenkransen van zijn vier grootouders. De inhoud is hem bijzonder dierbaar: "Qua geloof heb ik veel te danken aan mijn grootouders. Voor hen was het geloof juist ook belangrijk in moeilijke tijden." Op het eind van zijn leven lukte het mgr. Woorts' opa door fysieke beperkingen niet meer om de gewone rozenkrans te bidden, maar de rozenkransring die mgr. Woorts voor hem uit Lourdes meebracht, heeft hij nog zes jaar gedragen en intensief gebruikt. Ook deze ring bewaart de Utrechtse hulpbisschop in het kistje. De inhoud daarvan "is geen kunst, maar het is het meest kostbare wat ik in huis bewaar, materieel gezien."

Hoogtepunten

In de Grachtenzaal van het museum bekeek een panel van deskundigen de voorwerpen die mensen hadden meegebracht. Dit varieerde van kleine kruis- of Mariabeeldjes tot prachtige (gebeden-) boeken en van devotieprentjes tot een heuse Arma Christi: een frater van Utrecht bracht dit kistje mee waarin de attributen, de wapenen van de lijdende Christus zijn afgebeeld (zoals de zweetdoek maar ook de penningen van het verraad van Judas). Hoogtepunten van de middag waren onder meer een fijn zilveren Mariabeeldje uit het beroemde atelier Brom en een kruisbeeld uit hetzelfde atelier. Ook bijzonder was een middeleeuws Utrechts Madonnabeeld (vroeg 15de eeuws).

H. Gregorius

De tweede 'Tussen Kerk en kunst'-dag werd op zaterdag 21 april gehouden in de Stefans-Hof te Borne. Hoofdgast Herman Finkers had tijdens deze

drukbezochte middag drie voorwerpen meegebracht om te laten bespreken, of eigenlijk vier zoals hij zelf grapte: ook zijn katholieke moeder, die hem zeer dierbaar is, was meegekomen.

Van het door hem meegebrachte beeldje hoopte Finkers dat het de H. Gregorius zou zijn: "Zolang niet bewezen is dat het níet Gregorius is, is het voor mij gewoon Gregorius." Deskundige en ABM-voorzitter prof. De Blaauw stelde dat Finkers hiermee "een heel eind in de goede richting" zat. Aan het einde van zijn bespreking concludeerde De Blaauw dat het beeld in de middeleeuwse traditie staat, maar waarschijnlijk niet van toen is. Oftewel, gekscherend: het is "heel laat middeleeuws."

'Aandoenlijk en lief paneeltje'

Het tweede voorwerp was een paneeltje met een afbeelding van de H. Maria. Mgr. Woorts vertelde Finkers dat dit schilderijtje – op koper geschilderd – een kopie is van een detail van het schilderij 'De rust tijdens de vlucht naar Egypte' uit de 16de eeuw van de Italiaanse schilder Barocci, dat in de Pinacothek van de Vaticaanse Musea hangt en meer dan een meter hoog is. "Ik hoop dat dit u aanspoort om op pelgrimage te gaan naar Rome en daar het origineel te gaan bekijken," aldus mgr. Woorts, die verder zei het "een aandoenlijk en lief paneeltje" te vinden. Mevr. drs. Krikhaar besprak het derde voorwerp: een schilderijtje van de H. Clara, net als het paneeltje van de H. Maria geschilderd op koper. Het is geen

icoon – Krikhaars specialiteit – maar desondanks kon ze er het één en ander over vertellen. "Naar mijn idee is het echt een devotieprentje, want Clara kijkt vol liefde naar de monstrans met de hostie erin en haar handen zijn verhuld met een doekje. Daarmee schouwt zij over alles heen, ze schouwt naar de Zoon van God." Krikhaar dateerde het schilderijtje als vermoedelijk 18de eeuw. In een korte reactie zei Finkers "ongelofelijk blij te zijn met deze informatie. Als ik nog eens in de Vaticaanse musea kom, zal ik het originele schilderij zeker opzoeken."

Toegevoegde waarde

Ook deskundige drs. Van Deutekom sprak de aanwezigen kort toe. Hij werkt voor het bisdom 's-Hertogenbosch en het is zijn taak om (bijvoorbeeld) bij kerksluitingen het kerkelijk erfgoed te inventariseren. Dat levert technische, zakelijke omschrijvingen op (als voorbeeld gaf hij een snelle beschrijving van het Gregoriusbeeld van Herman Finkers), maar minstens zo waardevol zijn de anekdotes van lokale, met name oudere gelovigen die vaak de geschiedenis van de voorwerpen nog kennen. Zo kunnen zij zich bijvoorbeeld herinneren waardoor bepaalde beschadigingen zijn ontstaan of hoe voorwerpen juist in die kerk terecht zijn gekomen. Vanwege de toegevoegde waarde van dit soort informatie die anders vrijwel zeker verloren gaat, stelde Van Deutekom het van groot belang te vinden deze 'oral history' op te tekenen.

Net als in het Catharijneconvent hadden bezoekers voorwerpen van zeer uiteenlopende aard meegebracht. Gezien de grote toeloop waren de wachttijden soms wat langer dan in Utrecht, maar uiteindelijk kwam iedereen aan de beurt.

De laatste 'Tussen Kerk en kunst'-dag vond plaats na het ter perse gaan van deze 'Op Tocht', namelijk op zaterdag 12 mei. In de Schatkamer van de Arnhemse St. Walburgisbasiliek was RKK-coryfee Leo Fijen de speciale gast van deze middag. Het verslag van deze editie is te lezen op de website van het ABM: www.aartsbisshoppelijkmuseum.nl

